

לב (א) האזינו השמים א אציתו שמיא, ואדברה ותשמע הארץ ואמליל; ותשמע אמריפי: ארעא, מימרי פמי.

רש"י א האזינו השמים. שאני מתרה בהם בישראל ויהיו אתם עדים בדבר שכתב אמרתי להם שאתם תהיו עדים וכן ותשמע הארץ ולמה העיד בהם שמים וארץ אמר משה אני בשר ודם למחר אני מת אם יאמרו ישראל לא קבלנו עלינו הברית מי בא ומכחישם לפיכך העיד בהם שמים וארץ עדים שהם קיימים לעולם ועוד שאם יזכו יבואו העדים ויתנו שכרם הגפן תתן פריה והארץ תתן יבולה והשמים יתנו טלם ואם יתחילו תהיה בהם יד העדים תחלה ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואח"כ ואבדתם מהרה על ידי העובדי כוכבים:

(ב) יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי בשעירם עלי- רשא וכרביבים עלי-עשב: ב יבסם כמטרא אלפני, יתקבל כטלא מימרי, פרוחי מטרא דנשבין על דתאה, וכרסיסי מלקושא דעל עסבא.

רש"י א יערף כמטר לקחי. זו היא העדות שתעידו שאני אומר בפניכם תורה שנתתי לישראל שהיא חיים לעולם. כמטר הזה שהוא חיים לעולם כאשר יערפון השמים טל ומטר: יערף. לשון יטיף וכן ירעפו דשן יערפו טל: תזל כטל. שהכל שמחים בו. לפי שהמטר יש בו עצבים לבריות (ס"א יש עצבים בו) כגון הולכי דרכים ומי שהיה בורו מלא יין: בשעירים. לשון רוח סערה כתרגומו פרוחי מטרא מה הרוחות הללו מחזיקין את העשבים ומגדלין אותם אף ד"ת מגדלין את לומדיהן: וכרביבים. טפי מטר ונ"ל ע"ש שיורה כחץ נקרא רביב כמד"א רובה קשת: דשא. ארבריי"ן (גראזגויכס) עטיפת הארץ מכסה בירק: עשב. קלח אחד קרוי עשב וכל מין ומין לעצמו קרוי עשב:

(ג) כי שם יהוה אקרא הבו מצלי: הבו רבותא, גדל לאלהינו: ג ארי בשמא די, אנא מצלי: הבו רבותא, גדל לאלהינו.

רש"י א כי שם ה' אקרא. הרי כי משמש בלשון כאשר כמו כי תבואו אל הארץ כשאקרא ואזכור שם ה' אתם הבו גדל לאלהינו וברכו שמו מכאן אמרו שעונין ברוך שם כבוד מלכותו אחר ברכה שבמקדש:

(ד) הצור תמים פעלו כי כל- דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא: ד תקיפא דשלמין עובדוהי, ארי כל אורחתיה דינא: אלהא מהימנא דמן קדמוהי עולא לא נפיק, מן קדם דזכאי וקשיט הוא.

רש"י א הצור תמים פעלו. אע"פ שהוא חזק כשמביא פורענות על עובדי רצונו לא בשטף הוא מביא כי אם בדין כי תמים פעלו: אל אמונה. לשלם לצדיקים צדקתם לעוה"ב ואע"פ שמאחר את תגמולם סופו לאמן את דבריו: ואין עול. אף לרשעים משלם שכר צדקתם בעוה"ז: צדיק וישר הוא. הכל מצדיקים עליהם את דינו וכן ראוי וישר להם צדיק מפי הבריות וישר הוא וראוי להצדיקו:

(ה) שחת לו לא בניו מומם דור עקש ופתלתל: ה חבילו להון לא ליה, בניא דפלחו לטעותא: דרא דאשני עובדוהי, ואשתניו.

רש"י א שחת לו וגו'. כתרגומו חבילו להון ולא ליה: בניו מומם. בניו היו והשחתה שהשחיתו היא מומם: בניו מומם. מומם של בניו היה ולא מומו: דור עקש. עקום ומעקל כמו ואת כל הישרה יעקשו ובלשון משנה תולדה ששניה עקומות ועקושות: ופתלתול. אנטורט"לייש (פערדורעהט פערוויקקעלט) כפתיל הזה שגודלין אותו ומקיפין אותו סביבות הגדיל: פתלתל. מן התבות הכפולות כמו ירקרק אדמדם סחרחר סגלגל:

(ו) ה ליהוה תגמלו-זאת עם נבל ולא חכם הלוא- הוא אביך קנך הוא עשך ויכנך: ה א קדם יי, אתון גמלין דא עמא דקבילו אורייתא, ולא חכימו: הלוא הוא אבוך את דיליה, הוא עבדך ואתקנך.

רש"י א הלה תגמלו זאת. לשון תימה וכי לפניו אתם מעציבין שיש בידו לפרע מכם ושהטיב לכם בכל הטובות: עם נבל. ששכחו את העשוי להם: ולא חכם. להבין את הנולדות שיש בידו להטיב ולהרע: הלוא הוא אביך קנך. שקנאך שקננך בקן הסלעים ובארץ חזקה שתקנך בכל מיני תקנה: הוא עשך. אומה באומות: ויכנך. אחרי כן בכל מיני בסיס וכן, מכם כהנים, מכם נביאים ומכם מלכים, כרך שהכל תלוי בו: